

✓ цільові субвенції для районів, які згідно із законами України визначено зоною надзвичайної екологічної ситуації;

✓ субвенції на виконання містом Севастополем функцій головної військово-морської бази України та компенсації втрат, пов'язаних з розміщення військової бази іноземної держави;

✓ інші субвенції.

2. Трансферти між бюджетами самоврядування:

✓ субвенції на утримання об'єктів спільного користування чи ліквідації негативних наслідків діяльності таких об'єктів;

✓ субвенції на виконання власних повноважень територіальних громад міст, селищ і сіл;

✓ цільові субвенції на виконання інвестиційних проектів;

✓ інші субвенції.

3. Дотації для фінансування делегованих державних повноважень бюджету Автономної Республіки Крим, обласним, районним бюджетам та бюджетам міст обласного значення.

Розглянемо деякі види міжбюджетних трансфертів, які потребують найбільшої уваги та визначимо шляхи їх вдосконалення.

Цільові субвенції на виконання інвестиційних проектів в Україні є досить непрозорими. Призначення цих трансфертів є головним джерелом капітальних видатків на місцевому рівні. Однак в отриманні цих коштів немає прогнозованості та має місце тенденція до їх надання багатшим регіонам. Оскільки немає впевненості щодо отримання навіть мінімальної суми певного конкретного року, місцеві органи влади не можуть планувати інвестиції та модернізацію і через це не мають реального плану розвитку території.

Необхідно підвищити ефективність, прозорість і справедливість системи капітальних субвенцій. Як перший крок до досягнення цієї мети уряд повинен забезпечити законодавчу базу для стабільної системи субвенцій на виконання інвестиційних проектів, що надаватимуться на підставі певних критеріїв. Крокami у вдосконаленні субвенції на виконання інвестиційних проектів можуть стати:

✓ створення інвестиційного фонду місцевого бюджету для втілення соціально-економічних проектів, який буде наповнюватися відсотково до загального фонду місцевого бюджету.

✓ запровадження трансфертів областям, районам і містам на капітальні інвестиції, сума яких буде визначена згідно з пропорційним розподілом фінансових ресурсів між територіальними одиницями на підставі густоти населеності територій. Інвестиції мають бути спрямовані у модернізацію інфраструктури та покращення інвестиційної привабливості території.

✓ впровадження програми обов'язкового стратегічного планування інвестиційних програм місцевих органів влади з запровадженням обов'язкового громадського звітування.

Найважливішим видом міжбюджетних трансфертів є дотація вирівнювання, яка має забезпечувати рівномірний баланс між видатковою та дохідною частинами місцевого бюджету. Незважаючи на велику кількість множників і коефіцієнтів, які додавалися до формули дотації вирівнювання протягом кількох останніх років, однією з найбільших проблем дотації вирівнювання є низька прогнозованість і прозорість та щорічне збільшення залежності місцевих бюджетів від центрального. У 1995 р. частка дотацій вирівнювання у видатковій частині місцевих бюджетів становила 5 %, а вже у 2007 р. – 22,2 %, що є показником щорічного збільшення залежності місцевих бюджетів від державного.

Загалом необхідність змін у сфері міжбюджетних відносин є очевидною і ціною зволікання є щорічний дефіцит державного бюджету через те, що темпи росту видаткової частини бюджету щорічно збільшуються порівняно з дохідною. Важливим кроком у напрямку вдосконалення бюджетної системи має стати децентралізація влади і делегування додаткових функцій з управління економічним розвитком органам місцевого самоврядування, ліквідація значних диспропорцій і підвищення рівнів соціально-економічного розвитку регіонів, забезпечення державних соціальних стандартів та гарантій соціального захисту населення, незалежно від економічних можливостей територій. Аналізуючи фінансову політику України за роки незалежності, не можна не помітити її спрямування до бюджетної децентралізації. Це закріплено в Конституції України та Європейській хартії про місцеве самоврядування. Але механізм адаптації нової моделі з наданням більшої самостійності місцевим бюджетам дуже тяжкий та потребує заміни старої нормативно-правової бази на нову, стратегічних змін у бюджетній та податковій політиці. Головним завданням уряду має стати розробка дієвого механізму передачі місцевим органам самоврядування повноважень, які б дали можливість більш самостійно наповнювати дохідну частину місцевого бюджету та сформувати ефективну видаткову частину. В свою чергу, це має стати визначальним фактором соціально-економічного розвитку регіонів, а головне має підвищити рівень соціальних стандартів, адже місцеві бюджети першочергово спрямовані на виконання соціальних цілей, тому питання бюджетної реформи є нагальним та невідкладним.

1. Конституція України від 28 червня 1996 року, №254/96-ВР. 2. Закон України "Про Державний бюджет України на 2009 рік" від 26 грудня 2008 року № 835-VI. 3. Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні" від 21 травня 1997 року N 280/97-ВР. 4. Європейська хартія місцевого самоврядування від 15 жовтня 1985 року, ратифіковано Законом України "Про ратифікацію Європейської хартії місцевого самоврядування" N 280/97-ВР. 5. Луїна І.О. Державні фінанси України в перехідний період. – Харків: Форт, 2000. 6. Місцеві фінанси: Підручник / За ред. О.П. Кириленко. – К.: Знання, 2006. – 677 с. 7. Сунцова О.О. Місцеві фінанси – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 488 с. 8. Слухай С.В. Міжбюджетні трансферти у постсоціалістичних країнах від теорії до реалії. Монографія. – К: "Артек", 2002. – 288 с.

Надійшла до редколегії 16.08.2010

М. Мякий, асп.

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА КРИЗА В УКРАЇНІ ЯК ФАЗА МОНЕТАРНОГО ЦИКЛУ

У статті досліджується розвиток фінансово-економічної кризи в Україні 2008-2009 рр. як фази монетарного циклу. Вивчаються недоліки економічної політики та пропонуються дієві заходи для оздоровлення економіки.

Evolution of 2008-2009 financial crisis in Ukraine as a phase of monetary cycle is studied. Shortcomings of economic policy are analyzed, and efficient approach is proposed instead.

Сьогоднішня криза в Україні та світі вражає своєю швидкістю та глибиною. Розпочавшись у США влітку 2007 р., вже через рік вона стала глобальною, захопивши більшість країн світу. В Україні спад економіки був

одним з найбільших в світі: так у 4 кв. 2008 р. ВВП впав на 8.0 % р/р, у 1 кв. 2009 р. – на 20.3 % р/р, а у 2 кв. 2009 р. – на 17.8 % р/р.

Розглядати кризу як історично відокремлене чи унікальне явище буде не вірним. Подібні проблеми світові економіки переживали ще з моменту зародження капіталістичної системи у XIX ст. Всюди у світі кризи виникали в контексті циклічного розвитку, який являє собою періодичне чергування спаду та зростання. Причини кожної фази циклу слід шукати в її попередніх фазах. Циклу притаманна своя економічна логіка, згідно якої за бумом слідує криза та депресія, після чого починається поживлення, яке з часом знову переростає у бум. Різновидом таких циклів є монетарні цикли, які ґрунтуються на грошово-кредитних відносинах.

Нинішня вітчизняна криза являє собою типову фінансову кризу, характерну для монетарних циклів. Криза в Україні не вписується в логіку класичних промислових криз, які охоплюють продуктивну сферу суспільного виробництва.

Водночас, закономірності монетарних циклів, їх механізм розвитку та особливості на даний час є мало дослідженою проблемою. Для подолання наслідків сьогоднішньої кризи необхідні детальні дослідження недоліків економічної політики та розробка дієвих заходів оздоровлення економіки.

Аналіз попередніх досліджень

Першим, хто розглянув кризу, як закономірну фазу економічного циклу, був французький економіст К.Жугляр у 1860 р., який вбачав основним чинником кризи попередню фазу процвітання. Проте, справжній науковий переворот в теорії циклів здійснив видатний український вчений М.І.Туган-Барановський у 1894 році. Він показав, що цикл є невід'ємною, внутрішньо притаманною частиною капіталістичної економіки і довів, що єдиною рушійною силою циклу є динаміка інвестицій, розширення та скорочення яких викликає зростання та спад в цілому по економіці [1].

Пізніше ці ідеї були покладені в основу кейнсіанської теорії циклу, подальші дослідження яких виявили важливу роль державної антициклічної політики у регулюванні циклічності. Так, Дж.М.Кейнс, Е.Хансен, Дж.Хікс та П.Самуельсон вбачали проблему економічного циклу у перевиробництві, тому в часи кризи вважали за необхідне стимулювати сукупний попит монетарною або фіскальною політикою [2, 3]. Хоча у 1970-ті роки від цих рекомендацій відмовилися, сьогодні відроджене кейнсіанство пропонує саме такий рецепт виходу з кризи.

Теорія монетарних циклів була започаткована представниками Австрійської школи економіки Л. фон Мізесом, Ф. Хаєком, Г. Хаберлером у 30-х рр. XX ст. Вони обґрунтували роль кредитної експансії банків у циклічних процесах в економіці і довели, що надмірне кредитування здатне породити бум і в подальшому призвести до спаду [4, 5, 6].

Дослідженням причин та наслідків кризи в Україні займалися такі вітчизняні науковці як В.Гесць, А.Гальчинський, Я.Жаліло, В.Кузьменко, В.Литвицький, В. Мунтіян та інші. Більшість науковців розглядають її як зовсім нове та унікальне явище, яке економіка переживає чи не вперше [7, 8, 9, 10]. Насправді, світова наука давно підтвердила закономірність виникнення криз. Проблема полягає у необхідності вивчення особливостей прояву кризових явищ в економіці України.

Формулювання цілей статті

Метою статті є дослідження тенденцій розвитку монетарного циклу та передумов виникнення кризи в Україні в 2008 році. Також, бачиться необхідним критичний аналіз економічної антикризової політики та розробка рекомендацій щодо оздоровлення економіки.

Виклад матеріалу дослідження

Щоб адекватно зрозуміти справжні причини нинішніх проблем вітчизняної економіки, спробуємо проаналізувати попередні фази економічного циклу в Україні. Після трансформаційного періоду початку 1990-х та кризи 1998-99 рр., економіка України почала відновлюватися з 2000 року. На той час монетарна система була зруйнована майже трикратною девальвацією гривні та гіперінфляцією. Кредити банків по відношенню до ВВП склали всього 10-15 %, тобто економічне зростання проходило, фактично, без участі фінансової системи.

Цінова конкурентоспроможність експорту, тобто відносна дешевизна наших товарів, та високий попит на них на зовнішніх ринках стали чинниками поживлення вітчизняної економіки у 2000-2002 рр. Зростання доходів та прибутків сприяло здійсненню капітальних вкладень у розвиток виробництва. У 2003-2004 рр. почався інвестиційний бум (табл. 1). Завдяки високим темпам зростання економіки впродовж 2000-2004 рр. відновилися і фінансова система. Значні кошти підприємств та громадян, розміщені на банківських рахунках, дозволили банкам у декілька разів збільшити обсяги кредитування. У 2004 р. кредити банків по відношенню до ВВП зросли до 25 %.

Таблиця 1. Динаміка основних реальних макроекономічних показників України [11]

Показник	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
ВВП	+5.9 %	+9.2 %	+5.2 %	+9.6 %	+12.1 %	+2.7 %	+7.3 %	+7.9 %	+2.1 %
Споживання домогосподарств	+2.5 %	+9.6 %	+9.5 %	+11.5 %	+13.1 %	+20.6 %	+15.9 %	+17.2 %	+11.8 %
Інвестиції в основний капітал	+12.4 %	+6.2 %	+3.4 %	+22.5 %	+20.5 %	+3.9 %	+21.2 %	+23.9 %	+1.6 %
Експорт	+21.5 %	+3.5 %	+7.4 %	+10.3 %	+21.3 %	-12.2 %	-5.6 %	+3.3 %	+5.2 %
Імпорт	+23.8 %	+6.0 %	+3.3 %	+16.4 %	+15.5 %	+6.4 %	+6.8 %	+21.5 %	+17.1 %
Реальні кредити в економіку	+29 %	+37 %	+50 %	+49 %	+17 %	+47 %	+55 %	+50 %	+41 %
Кредити/ВВП	11 %	14 %	18 %	25 %	25 %	32 %	45 %	60 %	78 %

У 2005 році на світових ринках різко впали ціни і попит на металургійну продукцію, яка складає основу вітчизняного експорту, що стало причиною суттєвого уповільнення економічного зростання. За логікою промислового циклу в такій ситуації мала б розпочатися рецесія. Проте, фінансовий сектор раптом розпочав кредитну експансію. Це відбулося за рахунок припливу іноземного капіталу, який відреагував на сприятливий інвестиційний клімат [7].

Кредитна експансія стала головним чинником економічного зростання у наступні роки. Саме у 2005 році розпочався перехід від промислового до монетарного циклу економічного розвитку, і вже у 2006 році домінування мо-

нетарних чинників стало очевидним. Кредитна експансія прискорювалася, в результаті чого на піку циклу (в середині 2008 р.) частка кредитів у ВВП зросла до 63 %. Це стало причиною економічного буму, але й призвело до суттєвих диспропорцій в економіці. Зокрема, зростання пропозиції грошей викликало штучне зниження процентних ставок до необґрунтованого рівня. Надмірна пропозиція капіталу та низькі процентні ставки стали причиною бульбашки на ринку активів [12]. Низькі процентні ставки та зростання цін на активи спричинили неефективне розміщення ресурсів, як грошових, так і продуктивних.

Проте, економічний бум з 2006 р. до другої половини 2008 р. заважав адекватно оцінювати ситуацію. До-

могосподарства, підприємства та політики лише констатували зростання добробуту, незважаючи на те, що воно проходило на штучній та нестійкій основі.

Насправді, такий штучний бум не може тривати нескінченно довго. Криза в межах монетарного циклу настає тоді, коли раптово зупиняється кредитування, або ж коли воно прискорюється настільки, що стає абсолютно незабезпеченим реальною товарною масою. Через світову економічну кризу кредитна експансія в Україні різко зупинилася восени 2008 року і відразу стало очевидно, що бум останніх років був штучний. Бульбашка цін активів вибухнула, почався повномасштабний економічний спад.

Ейфорія бурхливого розвитку економіки заважала помітити приховані структурні проблеми, які в подальшому суттєво поглибили економічний спад. Зокрема, основна частина доданої вартості вироблялася підприємствами чорної металургії та хімії, які надзвичайно залежали від світового попиту, а отже, в першу чергу відчули наслідки світової кризи. Недиверсифікованість економіки обтяжувалася негнучкістю грошово-кредитної системи, яка проявлялася у фіксованому курсі гривні до долара, обмеженій можливості монетарної політики впливати на економіку і значному зовнішньому борзі. Крім того, з 2004 р. країна почала втрачати свою конкурентоспроможність на зовнішніх ринках через зростання вартості робочої сили, яка довгий час традиційно була основним фактором інвестиційної привабливості вітчизняних підприємств. Зростання соціальних стандартів населення відбувалося швидшими темпами, ніж продуктивність праці.

Вихід із складної ситуації пропонується знайти різні шляхами. Одні фахівці рекомендують впроваджувати стимулюючу бюджетну та монетарну політику. Інші, навпаки, наполягають на вольовому скороченні бюджетного дефіциту та запровадженню жорсткого режиму економії [7]. На нашу думку, заклики до стимулюючої монетарної та бюджетної політики є небезпечними. Проблемою в нинішній ситуації є не слабкий попит чи зупинка кредитування, а надлишок боргу, надлишок неефективних інвестицій, надмірне споживання, тобто неефективне розміщення капіталу. Кейнсіанська економічна політика здатна лише погіршити ситуацію, адже вона спрямована на стимулювання недостатнього попиту, підтримку неефективного капіталу, а не на коригування структурних диспропорцій та розчищення системи.

На жаль, сьогодні уряди та центральні банки усіх країн намагаються вирішити проблему надмірного кредитування та споживання стимулюванням ще більшого споживання та кредитування. Навіть в Україні проявляються ці тенденції. Одним з прикладів є невідповідність приватної та державної боргової політики. В той час, коли приватний сектор прикладає всіх можливих зусиль для виплати боргів іноземним кредиторам, держава намагається отримати якомога більше запозичень від міжнародних фінансових організацій. Так, якщо з 4 кв. 2008 року по 2 кв. 2009 року приватний сектор скоротив обсяг зовнішнього боргу майже на \$10 млрд., то держава його збільшила на \$7.7 млрд. (рис. 1). В результаті загальна сума зовнішніх боргів України майже не змінюється.

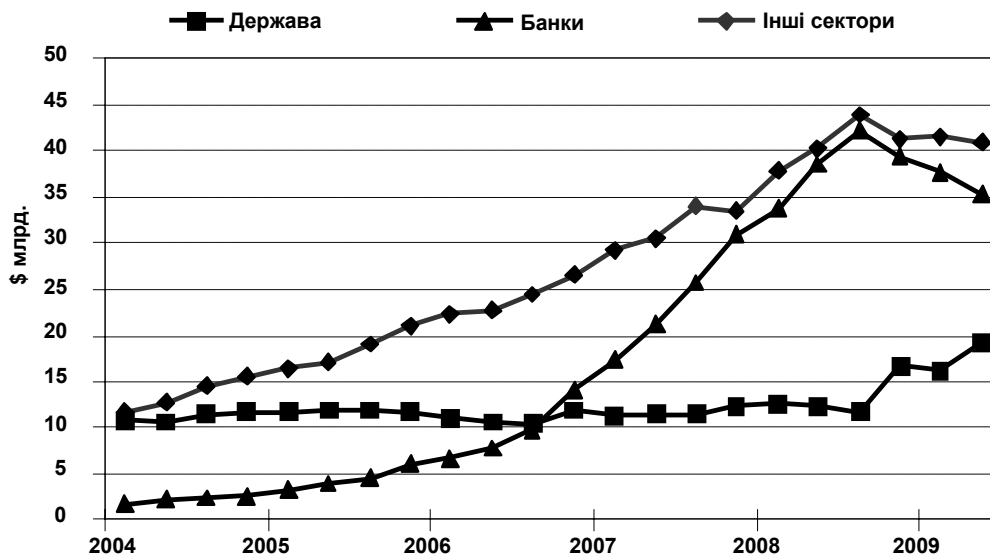

Рис. 1. Динаміка зовнішнього боргу України за секторами економіки [13]

Іншим прикладом, на наш погляд, хибної державної політики є підтримка неефективних галузей економіки, як то металургії, проблемних банків, енергетичної галузі. Так, Меморандум між урядом та металургами, укладений наприкінці минулого року, передбачав введення мораторію на підвищення тарифів на вантажні перевезення і газ, який використовується у виробництві. В свою чергу, металургійні комбінати обіцяли не звільняти персонал. Така підтримка низькотехнологічної та енергозатратної галузі за бюджетні кошти лише консервує її положення і абсолютно не сприяє перетоку капіталу в більш ефективні сектори. Аналогічна ситуація з рекапіталізацією проблемних банків, на яку вже витрачено 9.5 млрд. грн. Підтримка банків, звичайно, потрібна, але не проблемних, а здорових банків [14]. Неефективні банки та власники повинні піти з ринку. Не може

не дивувати політика влади щодо підтримки фактичного банкрута НАК "Нафтогаз", діяльність якого лише сприяє неефективному енерговикористанню.

Вищенаведеними заходами влади створюється певна короткострокова стабілізація, за рахунок зупинки природного процесу ліквідації надлишкових та неефективних потужностей як у фінансовій сфері, так і у реальному секторі. Проте, така стабілізація, як правило, не триває довго, адже економічна система не здатна ефективно функціонувати на штучній підтримці життєдіяльності. Передумови для оздоровлення економіки виникнуть тоді, коли через ліквідацію та реструктуризацію капіталу виробнича активність, споживання та кредитування будуть приведені у відповідність економічним можливостям та об'єктивним потребам суспільства. В кращому випадку економіка довгий час перебуватиме

в стагнації (не буде ні падіння, ні зростання), а в гіршому – знову почне падати.

На нашу думку, основні зусилля економічної політики сьогодні повинні спрямовуватися на реформування економічної системи та створення умов для майбутнього сталого розвитку. Загалом, це твердження потребує окремого глибокого дослідження, тому можна лише в загальних рисах окреслити необхідні реформи. По-перше, слід забезпечити захист ефективної конкуренції на товарних ринках, яка сприятиме гнучкості економіки, орієнтації на дійсні потреби суспільства та швидкій корекції дисбалансів. Для цього необхідно відмовитися від штучної підтримки неефективних галузей, ручного регулювання цін, спростити процедури ліквідації та створення підприємств, отримання ліцензій, дозволів. По-друге, провести реформи, направлені на стимулювання нагромадження капіталу, а не споживання. Ними є реформа податкової системи, пенсійна реформа, зниження дефіциту бюджету, стимулююча амортизаційна політика, наведення порядку в банківській системі, що сприятиме притоку вільних коштів в банки тощо. По-третє, потрібно стимулювати переорієнтацію інвестицій в галузі, які відчувують дефіцит капіталу і де є можливості його ефективного використання. Це потребує створення привабливих умов для інвесторів, які будуть вкладати кошти в ці галузі. Наприклад, проведення земельної реформи сприятиме зацікавленості вкладати кошти в агропромисловий комплекс.

Перераховані заходи, можливо, і не дадуть швидко ефекту і не убезпечать економіку від майбутніх криз, але вони є необхідними для зменшення гостроти та тривалості спадів, які так чи інакше будуть виникати в економіці в силу об'єктивних закономірностей розвитку суспільства.

Проаналізувавши логіку та розвиток кризи в Україні, можна стверджувати, що вона носить монетарний харак-

тер. Отже, і цикл, за яким розвивалася економіка, був монетарним. Країна переживає кризу, пов'язану з неефективним розміщенням капіталу, яке виникло під час буму, і ускладнену структурними диспропорціями в економіці.

Передумови для оздоровлення економіки виникнуть тоді, коли через ліквідацію та реструктуризацію капіталу виробнича активність, споживання та кредитування будуть приведені у відповідність економічним можливостям та об'єктивним потребам суспільства.

Економічна політика, яка сьогодні впроваджується українською владою з метою протидії кризі, може на певний час стабілізувати ситуацію, проте, в перспективі здатна призвести до стагнації економіки або навіть нової кризи. Для оздоровлення економіки необхідно впроваджувати реформи, результати яких хоч і не дадуть моментального ефекту, але забезпечать більш швидке та менш гостре пристосування суспільства до циклічних коливань.

1. Туган-Барановский М. Промышленные кризисы в современной Англии, их причины и влияние на народную жизнь. – 1894. 2. Хансен Э. Экономические циклы и национальный доход. – М. Издательство иностранной литературы, 1959. 3. Кейнс Дж. М. Общая теория занятости, процента и денег // М. – 2002. 4. Mises L. von The Austrian Theory of the Trade Cycle. – 1936. 5. Haberler G. Money and the Business Cycle // Chicago: University of Chicago. – 1932. 6. Garrison R. The Austrian Theory: A Summary // New York: Garland Publishing. – 1996. 7. Геєць В. Макроекономічна оцінка грошово-кредитної та валютно-курсової політики України до і під час фінансової кризи // Економіка України. – 2009. – №2. 8. Гальчинський А. Світова грошова криза: витоки, логіка трансформації / Дзеркало тижня // 2008. – №42 (721). 9. Матеріали круглого столу "Економічна криза в Україні: виміри, ризики, перспективи" від 25 лютого 2009 року // Національний інститут стратегічних досліджень НАН України. 10. Світова фінансова криза та її вплив на країни з ризиковими економіками: Матер. Міжвід. наук.-теорет. конф. / відп. ред. О.В. Плотніков / К.: Інститут світової економіки і міжнародних відносин НАН України, 2009. 11. Державний комітет статистики України // www.ukrstat.gov.ua. 12. Степанюк Є. Фінансові дисбаланси на світових ринках та антикризова політика центральних банків // Банківська справа. – 2008. – №6. 13. Національний Банк України – // www.bank.gov.ua. 14. Ура, ми на "дне". Інтерв'ю з О.Пасхавером / Дзеркало тижня // 2009. – №18 (746).

Надійшла до редколегії 16.08.2010

Н. Жияєва, асп.

ФІСКАЛЬНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ В ПЕРІОД СВІТОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ ТА НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЇЇ ЕФЕКТИВНОСТІ

Проаналізовані поточні тенденції економічного розвитку України, визначені основні ризики фінансової політики в умовах світової економічної кризи та запропоновані напрями підвищення її ефективності.

Current economic progress of Ukraine trends are analyzed, the basic risks of fiscal policy are certain in the conditions of world economic crisis and directions of increase of its efficiency are offered.

Постановка проблеми. В умовах загострення світових економічних процесів проблеми державного регулювання економіки потребують підвищеної уваги. Це стосується як адміністративних, так і економічних методів регулювання економіки. Важливе місце при цьому займають методи фінансового регулювання. Податки є не тільки основним джерелом державних доходів, а й одним з основних інструментів державного регулювання економічних відносин. Так, частка податкових надходжень у доходах бюджету в останні роки стабільно утримується на рівні 55-65%. Однак, з огляду на високий рівень тіньового сектора економіки України (складає в 2009 році 30%) при одночасному дефіциті бюджетних коштів і критичному рівні зовнішніх боргових зобов'язань країни, вживати заходів для зниження податкового навантаження до оптимального рівня з метою забезпечення умов для відновлення економічного зростання недостатньо, тому що може не вистачити резервів і потенціалу для фінансування збільшення дефіциту бюджетних коштів, яким завжди супроводжується подібні заходи.

Тому існує об'єктивна необхідність вибору оптимального напрямку використання фінансових інструментів з метою забезпечення стабілізації економічного зростання національної економіки, а також удосконалення податкового механізму регулювання національної економіки.

Аналіз досліджень та публікацій. Питанням державного регулювання економіки в сфері оподаткування присвячені роботи багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених, серед яких можна виділити: В.Андрущенко, О.Василика, В.Вишневецького, А.Гальчинського, В.Геєця, А.Даниленка, Я.Жаліла, Б.Кваснюка, І.Лютюго, І.Луїну, А.Соколовську, В.Федосова, М.Чумаченка, С.Юрія, Дж.М.Кейнса, П.Самуельсона, С.Фішера, М.Фрідмена, Й.Шумпетера та ін.

Виявлення невирішених проблем. Однак, проблема реалізації фінансової політики, впливу системи оподаткування на ефективність економіки, стимулювання економічного зростання не отримала вирішення, яке б забезпечило успіх в сучасних умовах.

Мета статті аналіз поточних тенденцій економічного розвитку України, визначення основних ризиків фінансової політики в умовах світової економічної кризи та розробка напрямів підвищення ефективності фінансової